

Expositie Goois Museum:

Groeten uit Hilversum

2 februari t/m 2 juni 2002

Hier waaien de geneeskrachtige geuren der dennenbosschen, hier bloeit de paarse erica bij honderden hectare, hier blinken de plassen, waar men zeilen en roeien kan, als opalen onder den wijden hemel. Over het gehele landschap ligt een gouden net van fietspaden gespannen in grillige lijning waarvan alle uiteinden samenvloeden in Hilversum. In De Gooi- en Eemlander van 6 november 1920 werd al uitgebreid over het vreemdelingenverkeer in Hilversum en het Gooi geschreven. Toeristen kwamen én komen naar Hilversum voor de mooie centrale ligging middenin de na-

tuur. Maar er is meer. Hilversum wordt steeds bekender als stad van de 'jonge monumenten', de architectuur uit de periode 1850-1940. En tienduizenden mensen brengen jaarlijks een bezoek aan de televisiestudio's om een opname of show bij te wonen. De tentoonstelling 'Groeten uit Hilversum' brengt in beeld waarvoor mensen door de jaren heen naar Hilversum komen. En ziet de Hilversummer die aantrekkelikheden zelf ook?

Deze tentoonstelling is samengesteld door Jan E. Lamme i.s.m. het Goois Museum. Vormgeving: Rudolf Das, uitvoering: Goois Museum i.s.m. Rudolf Das. De tentoonstelling is te zien in het Goois Museum van 2 februari tot en met 2 juni 2002.

Toegang tot het Goois Museum bedraagt €1,35 p.p. Kinderen t/m 12 jaar, groepen vanaf 10 personen, houders van een CJP, Pas 65 en NS-kaart of rabobankpas met MJK-logo betalen €0,65 p.p. Bezoekers met een Museumjaarkaart en donateurs van het Goois Museum hebben gratis toegang.

Het Goois Museum is geopend van dinsdag t/m zondag van 13 tot 17 uur.

Schakers, huisvrouwen en een grondeigenaar Aanwinsten 2001 bij het Streekarchief Gooi en Vecht- streek te Hilversum

Elk jaar verwerven de archiefdiensten aanvullingen op de archieven en collecties. Vaak gaat het hierbij om archieven van de overheid. Na 20 jaar moeten de overheden hun archieven immers openbaar maken. Dat gebeurt door overbrenging naar de archiefbewaarplaats zodat iedere belangstellende de archieven op de studiezaal kan raadplegen. De archiefdiensten hebben daarnaast altijd speciale belangstelling gehad voor de verwerving van particuliere archieven. Die bieden een kijk op de samenleving en informatie over maatschappelijke verschijnselen die ontbreken in de archieven van de gemeente. In het afgelopen jaar kreeg het Streekarchief drie van dergelijke archieven in beheer die hieronder kort worden beschreven.

PARTIJ No. 81

Wit: Rossolimo Zwart: Castaldi

D a m e p i o n - o p e n i n g

1. d2—d4	Pg8—f6
2. Pb1—c3	d7—d5
3. Rc1—g5	e7—e6

Een uitnodiging om tot Frans over te gaan.

4. Pg1—f3

Wit wacht nog even.

4. h7—b6

Beter 4., Re7.

5. Rg5×f6 Dd8×f6

6. e2—e4

Zo is de Franse opening veel sterker.

6. Rf8—b4

7. Rf1—d3 0—0

In aanmerking kwam onmiddellijk c7—c5.

8. 0—0 b7—b6

9. Dd1—c2 c7—c5?

Stelling na 9., c7—c5?

De zet b7—b6 heeft in deze variant vaak bezwaren in verband met een eventueel De2—e4, dreigend zowel mat op h7 als

178

slaan op a8. Wanneer zwart dus de zet b7—b6 al speelt, is het zaak zo spoedig mogelijk Re8—b7 te laten volgen. De tekstzet kost belangrijk materiaal.

10. e4×d5! Rb4×c3

Relatief beter was 10., Rb7.

11. De2—e4

De dubbele aanval (één daarvan over het hoofd van d5 heen!).

11. Tf8—d8

Ook nu kon zwart met 11., Df5 of 11., Dg6 het verlies tot één pion beperken, maar zwart ziet de zaken blijkbaar nog niet zo somber in.

12. d5—d6!

Dreigt opnieuw mat, daar de uitgang e7 versperd is.

12. Kg8—f8

13. b2×c3

13. Da8: won meer materiaal.

13. Pb8—c6

Langer kon zwart standhouden met 13., c6 14. Dh7, g6, maar een pretje is het natuurlijk niet.

14. De4×c6 Rc8—d7

15. Dc6—e4 Ta8—c8

16. Pf3—e5

Zwart geeft het op.

Een analyse door Max Euwe van één van de partijen in het Europees schaaktoernooi in Hilversum in 1947.

Het archief van het Hilversums Schaakgenootschap, 1892-2000

Bovengenoemde datering betreft het archief, het Genootschap werd al opgericht in 1887 en is daarmee één van de oudste verenigingen in Hilversum (de Hilversumse Gymnastiekvereniging werd ook omstreeks die tijd opgericht). Het genootschap werd opgericht door de heer Jacob Peet, bekend als 'vlees- en wethouder', die wekelijks al een schaakprobleem publiceerde in *De Gooische Post* en gewoon was op zondag met enkele vrienden een partijtje schaak te spelen. De oprichtingsbijeenkomst vond plaats op 27 september in de gelagkamer van het hotel Het Gooiland. Het

schaakgenootschap vroeg zijn leden (aanvankelijk 15 heren) jaarlijks om een contributie van twee gulden, waarmee alle kosten werden bestreden zoals onder meer de prijzen voor het concours dat elke winter werd gehouden. Zaalhuur hoefde men in de eerste jaren niet te betalen, omdat men 'lokaal, warmte en licht' van de hotelhouder, de heer Opmeer, verkreeg. Op de jaarlijkse concoursen werd aanvankelijk alleen onderling gespeeld. Het genootschap had leden die landelijke bekendheid genoten zoals de heren N.W. van Lennep en de befaamde simultaanspeler jonkheer A.E. van Foreest. Het genootschap was lid van de Nederlandse Schaakbond en nam ook deel aan landelijke

bondscompetities. In 1924 organiseerde de nationale Bond de wedstrijden in het raadhuis van Hilversum waarbij het Hilversums Schaakgenootschap als gastheer optrad. Ook werden door het genootschap wel nationale wedstrijden georganiseerd zoals in 1927 ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan van het Genootschap. Van de oudste notulen ontbreekt elk spoor, het eerste boek dateert van 1892. De correspondentie van het bestuur is slechts bewaard vanaf 1907, maar het clubblad *De Schakel* dat vanaf 1940 verscheen is vrijwel compleet in het archief opgenomen. De stukken betreffende de organisatie van feestelijke bijeenkomsten en wedstrijden bij jubilea werden bewaard en ook daaruit is veel op te maken over de geschiedenis van het genootschap. Gedenkboekjes verschenen bij het 75- en 100-jarig bestaan.

Voor de geïnteresseerden in de schaaksport is het clubblad natuurlijk interessant. De toernooiboekjes zijn voor hen waarschijnlijk wel de krenten in de pap, en dan vooral het toernooiboek bij het Europees Schaaktoernooi in Hilversum dat werd samengesteld door dr. Max Euwe en L.G. Eggink.

Het archief van de afdeling Hilversum van de Nederlandse Vereniging van Huisvrouwen, 1913-1995
De Nederlandse Vereniging van Huisvrouwen (NVvH) werd in 1912 opgericht met 30 leden. Hilversum was er dus al snel bij toen een jaar later een lokale afdeling werd opgericht. De NVvH ontplooidde tal van activitei-

ten op het gebied van huishoudelijke voorlichting en belangenbehartiging. Zo was er een instituut voor voorlichting bij huishoudelijke arbeid dat het eigen keurmerk toekende aan 'deugdelijk bevonden artikelen voor huishoudelijk gebruik', en dat samenwerkte met andere keuringsinstanties.

De NVvH bevorderde en subsidieerde opleidingen voor huispersoneel en gaf medailles voor trouw huispersoneel uit. Wekelijks verzorgde de vereniging ten behoeve van huisvrouwen een radio-halfuurtje en men gaf maandelijks een blad uit met verenigingsnieuws en huishoudelijke wetenswaardigheden. Ook beheerde de NVvH het Jacobafonds dat steun verleende aan leden die een rustkuur of tijdelijke hulp in huishouding nodig hadden.

De plaatselijke afdeling organiseerde binnen het kader dat door het hoofdbestuur werd aangegeven allerlei activiteiten. Zo was er een overlegcommissie met de winkeliersvereniging, werden bij V&D markten met goedgekeurde huishoudelijke artikelen gehouden en organiseerde men lezingen, excursies en theemiddagen. Maandelijks verscheen een mededelingenblad voor de leden van de afdeling.

De eerste grote activiteit van de Hilversumse afdeling was in 1914 het instellen van voedseluitdeelplaatsen voor minderbedeelden waaruit in de Eerste Wereldoorlog de eerste gaarkeuken in Hilversum ontstond. De Tweede Wereldoorlog had voor de plaatselijke afdeling grote consequenties. Tal van activiteiten werden bemoeilijkt.

Programma van een theemiddag georganiseerd door de afdeling Hilversum van de NVvH in 1930.

PROGRAMMA

THEEMIDDAG 13 NOVEMBER PRECIËS 2 UUR N.M.
GEBOUW „DE VEREENIGING“ OUDE ENGWEG

Verkiezing van eene secretaresse.
Opgegeven candidate
Mevr. Hamaker—van Haefen.

Daarna voordrachten van Mevr. Charlotte Köhler

a. De Kinderkruistocht.
b. De Speelman.

Daar wij natuurlijk eene zeer groote opkomst van onze leden verwachten na het zeer groote succes, dat deze begaafde kunstenaar verleden jaar op onze bijeenkomst oogstte, worden allen beleefd verzocht tijdig te komen.

Om half 3 worden de deuren gesloten en kan niemand meer binnenkomen.

Ieder wordt verzocht vooral zijn diploma mee te brengen.

Entrée voor leden f 0.30, voor huisgenooten f 0.55, voor introd. f 0.80.

De destijds bekende voordrachtskustenares Charlotte Köhler excuseerde zich schriftelijk voor een gepland optreden omdat zij geen lid van het Theater Gilde wens- te worden en dus haar beroep niet meer mocht uit- oefenen. De landelijke vereniging werd ontbonden en op 8 mei 1942 werd ook de Hilversumse afdeling door de Commissaris voor niet-commerciële Vereenigen- gen en Stichtingen opgeheven.

Na de oorlog werd de afdeling weer snel opgericht en maakte ze een grote bloei door. Niet onlogisch met alle voor de huisvrouw grote problemen uit die jaren.

Uit het kleine archief van de afdeling (circa 1,5 meter) blijkt hoe groot de veranderingen zijn geweest in de vorige eeuw. De aanvankelijke aandacht voor huis- houdelijke zaken en personeelsperikelen is na bijna negentig jaar verschoven naar grotere maatschappelij- ke kwesties als milieuproblemen (de NVvH pleitte als eerste grote organisatie in Den Haag voor het ver- bieden van cfk's in koelkasten) en naar emancipatoire activiteiten. Zoals een voorzitterster het benoemde: 'huisvrouwen zijn niet per se thuisvrouwen'. Bij haar 75-jarig jubileum in 1988 telde de afdeling 900 leden.

Het archief van jonkheer E. de Pesters en erven, 1924-1963

In 2000 publiceerde de Hilversumse historische kring 'Albertus Perk' het jubileumboek *Oorden van Schoonheid, buitenplaatsen en landgoederen in Hilversum*. Het boek be- vat onder meer een bijdrage van Bram van der Schuyt over het landgoed De Zwaluwenberg, gelegen in het zuiden van de gemeente en grenzend aan Hollandse Rading. Het landgoed werd in 1912 gekocht door jonk- heer Ernest de Pesters, lid van de raad van beheer en grootaandeelhouder van de Beiersche Bierbrouwerij 'de Amstel'. De jonkheer liet er een groot landhuis bouwen en vestigde zich daar met zijn gezin. Na het overlijden van zijn echtgenote, Grace de Pesters-Mc- Call, in 1933 vertrok de jonkheer naar Oostenrijk. Vóór de Tweede Wereldoorlog vestigde hij zich in Zwitser- land. Bij zijn onderzoek naar de buitenplaats kwam Van der Schuyt in contact met een in Griekenland wo- nende nazaat van de jonkheer die nog enig archief in bezit bleek te hebben. Uiteindelijk werd dit archiefje van bijna 3 meter geschonken aan het Streekarchief. Het archief bestaat vrijwel volledig uit alfabetisch en

Jonkheer Ernest de Pesters, 1886-1955. (part. coll.)

chronologisch geordende correspondentie betreffen- de het beheer van de bezittingen van de De Pesters die behalve het landgoed ook grond bezat in andere delen van Hilversum, in Maartensdijk en Bilthoven. De be- zittingen werden beheerd door een rentmeester. In 1951 werd De Zwaluwenberg verkocht aan de Staat der Nederlanden en tot op de dag van vandaag is het hoofdkwartier van de Inspecteur-generaal der Krijgs- macht er gevestigd.

Het archief geeft vooral inzicht in het financiële en praktische beheer van de bezittingen. Zo is er uitge- breide correspondentie met landbouwkundige en bosbouwkundige proefstations over de toepassing van meststoffen en de bosbeplanting. Van leveran- ciers ontving de rentmeester aanbiedingen van zaa- en pootgoed, pluimvee en paarden. Ook de bestelling van kruiwagens, landbouwmachines en het aanstellen van personeel vindt men in de correspondentie terug. De Pesters was een liefhebber van de jacht; het bestel-

len van jachtkostuums, de beschikbaarstelling van prijzen bij jachtwedstrijden en het bestrijden van stroperij zijn daar bewijzen van. De Pesters' zaakgelastigde in Amsterdam behartigde zaken als de herstelbetaling vanwege oorlogsschade door vordering van het landhuis en mindere inkomsten van het landgoed evenals aandelentransacties en bijvoorbeeld de geldzuivering van na de oorlog. Over de privé-omstandigheden van de jonkheer biedt het archief nauwelijks informatie maar het biedt goed inzicht in het reilen en zeilen van een Hilversums landgoed.

CMA

Uitbreiding openingstijden Streekarchief

Onlangs is de studiezaal van het Streekarchief verbouwd. De ruimte voor bezoekers is vergroot en het meubilair is vernieuwd. De balie is afgeschaft; voortaan is een medewerker altijd op de studiezaal aanwezig voor de beantwoording van vragen en het geven van advies. De openingstijden zijn uitgebreid naar de ochtenduren. Op maandagmiddag is het Streekarchief gesloten.

Streekarchief voor het Gooi en de Vechtstreek te Hilversum (aangesloten gemeenten: Blaricum, Hilversum, Laren en Wijdemeren)

openingstijden: maandag 9.00-13.00 uur ('s middags gesloten) dinsdag t/m vrijdag 9.00-17.00 uur

postadres: Postbus 9900, 1201 GM Hilversum

bezoekadres: Oude Enghweg 23, Hilversum

telefoon: 035-629 26 46

fax: 035-629 25 05

e-mail: sagu@hilversum.nl

internet: www.hilversum.nl

CMA

Alle boerderijen van voor 1940 in het Gooi in kaart gebracht

Het jaar 2003 wordt het **Jaar van de Boerderij**. Ter voorbereiding is in het Gooi en omstreken het boerderijeninventarisatieproject van start gegaan. Vrijwilligers van de historische kringen in deze regio gaan systematisch alle aanwezige boerderijen van voor 1940 in kaart brengen. De verzamelde gegevens met oude en nieuwe foto's zullen worden opgenomen in een computerbestand. Op deze wijze zal een compleet

overzicht worden verkregen van de historische boerderijen in het Gooi en omstreken.

Het project is een samenwerkingsverband van de Stichting Tussen Vecht en Eem, de Boerderijenstichting Noord-Holland en de consultant regionale geschiedenis van de Stichting Museaal en Historisch Perspectief Noord-Holland. De boerderijenstichting en de consultant zijn al eerder gestart met het inventarisatieproject voor het gebied boven het Noordzeekanaal. Waarschijnlijk zal ook in Zuid-Kennemerland en Amstelland een inventarisatieproject starten, zodat uiteindelijk een overzicht wordt verkregen van alle boerderijen van voor 1940 in de provincie Noord-Holland.

De eerste fase van het project bestaat uit het in kaart brengen van de standaardgegevens zoals adres, type, huidig gebruik en staat. Later zullen per boerderij zoveel mogelijk gegevens over de bouwgeschiedenis, eigenaars en bewoners worden toegevoegd. Iedereen die informatie heeft over boerderijen van vóór 1940 wordt opgeroepen dit door te geven aan de heer Henk Michielse, Huizerstraatweg 37, 1411 GL Naarden, tel. 035-6944091, mail: hcm.michielse@planet.nl.

Voor het Gooi en omstreken is de heer Michielse, voorzitter van de Stichting TVE, de coördinator voor dit project. In 2003 zal TVE over de oude boerderijen in het Gooi een speciaal nummer van het tijdschrift *Tussen Vecht en Eem* uitgeven.

Voor specifieke informatie over boerderijen in Hilversum kan ook contact worden gezocht met het bestuur van de Hilversumse Historische Kring. Bestuurslid Ed van Mensch zal de inventarisatie van de oude boerderijen in Hilversum voor zijn rekening nemen.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de heer Michielse op bovengenoemd adres of bij de consultant regionale geschiedenis:

mevrouw K. Bossaers,

Stichting MHP,

telefoon 023-5531498,

e-mail: bossaers@mhp-nh.nl.